కర్మసిద్ధాంతులు

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

ఈ కాలంలో పదిమంది బంధువులొక చోట కూడటమంటే అది కేవలం దైవికంగా జరగవలసిందే గాని మానవయత్నంవల్ల జరిగే విషయమా? అందులోనూ మాది చాలా పెద్ద బలగం. మా తాతయ్యకు ఆరుగురు కొడుకులూ, అయిదుగురు కూతుళ్ళూనూ. మాతరం వాళ్ళం ఇరవై అయిదుగురం ఉన్నాం. అందులో ఇంటిపేర్లు మార్చేసుకున్న పదముగ్గురు ఆడపిల్లల్ని మినహాయించినా పన్నెండుమందిమి ఉన్నాం. మాతరవాత అప్పుడే ఒక తరం తయారయింది. చెప్పొచ్చిందేమంటే మా బలగం చాలా పెద్దది. అయితేనేం? నామటుకు నేను అయినవాళ్ళను చూసి దాదాపు అయిదేళ్ళయింది. మా రాముడు బావా, రాఘవులన్నయ్యా ఢిల్లీలో వున్నారు. ఉమాపతి బొంబాయిలో ఉన్నాడు. సుబ్రమణ్యం కలకత్తాలో ఉన్నాడు. కృష్ణమూర్తి బెంగుళూరు బదిలీ అయాడు ఈమధ్యనే. కాంతారావు విశాఖపట్నంలోనే ఉంటున్నా ఎవరికీ ఉత్తరంముక్క రాయడుగదా. శ్రీనివాసులు సికింద్రాబాదు నుంచి పుష్కరానికోసారిగాని బయలుదేరడు. వాడికి పిల్లలు పుడుతున్నారు, పెళ్ళిళ్ళయి అత్తవారిళ్ళకూడా పోతున్నారు. వాళ్ళని మేం చూస్తేకూడా గుర్తుపట్టలేం. ఇదంతా చెప్పుకుపోతే మహాభారతమంత గాథ అవుతుంది. పరిస్థితి బోధపడుతూనే ఉంది కాదూ?

నిజానికీ విచ్ఛిత్తి మా తాతయ్య బతికుండగానే ప్రారంభమయింది. మా పెద్ద పెదనాన్న సూరయ్యగారు దారితీశాడు. ఆయన రంగూనుకు బయలుదేరిన మరుసటి ఏడు కాబోలు మా రెండో పెదనాన్న చదువు వంక పెట్టి కలకత్తాకు బయలుదేరాడు. మా నాన్న పెళ్ళి కాగానే మద్రాసుమీద ఆశలు పెట్టుకున్నాడు; ఎందుకంటే మా రెండో మేనమామ మద్రాసులో ప్లీడరు ప్రాక్టీసు పెట్టి, మద్రాసులో వ్యాపారం పెట్టమని మా నాన్నకి పురెక్కించాడు. మా నాన్న తరవాతవాళ్ళు ముగ్గురూ మా తాత బతికుండగా కదలలేదు.

అప్పటికీ మా తాత ఒక్కటి మాత్రం సాధించగలిగాడు. ఏటా ఆయన దేవీ నవరాత్రులకు కళశం పెట్టేవాడు. ఆ సమయానికి ఎక్కడెక్కడ ఉన్నవాళ్లూ కొంప చేరుకోవలసిందే. ఆ పది రోజులూ ఇల్లు మహావైభవంగా ఉండేది. రకరకాల వయసులుగల ఆ ఆడమగమూకను చూసుకుని మా తాత చాలా సంతోషించేవాడు. "నేను దేహం విడిచేనాటికి అందరూ నా చుట్టూ ఉండితీరవలసిందే," అని ఆయన అనేవాట్ట. మొత్తానికి అంతపనీ చేసి ఆయన, నేను పదేళ్ళవాణ్ణయి ఉండగా నవరాత్రుల్లోనే పోయాడు! జాతకమంటే ఆయనదీ.

జాతకమంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. మా సుబ్బయ్య బాబాయి గొప్ప జ్యోతిష్కుడు. నాకు జ్యోతిషంలో అంత నమ్మకం లేదు. కాని ఆయన చెప్పినవి చాలా జరిగాయి. ఇది తెలిసిఉండటంవల్లనే నేను జ్యోతిషాన్ని పూర్తిగా కొట్టెయ్యలేను. కలకత్తా యూనివర్సిటీలో బియ్యే పాసయిన మా శేషగిరి పెదనాన్న 1930 లో చచ్చేఖాయిలా పడ్డాడు. ఆయన తిరిగి కోలుకుంటాడని ఎవరూ అనుకోలేదు. మా సుబ్బయ్యబాబాయి ఆయన జాతకం చూసి, "నీకు 1935 దాకా ఏమీ ఢోకా లేదు. తరవాత సంగతి చూసుకుందాంలే," అని చెప్పేశాడు. శేషగిరిగారు మళ్ళీ లేచి తిరిగాడు. 1935 మే నెలలో వడదెబ్బ తగిలి కాదూ ఆయన పోయిందీ? ఇటువంటివి కళ్ళారా చూసికూడా జ్యోతిషంలో ఏమీ లేదనటం ఎట్లా?...తొందరపడకండి. మీరనబోయేది నాకూ తెలుసు. నేను మీతోనూ ఏకీభవిస్తాను. రాసిపెట్టిఉంటే భోజనం చెయ్యలేకపోతామా అని ఎవరమూ హాయి రాజెయ్యకుండా ఉండటం లేదు. కార్యకారణ సంబంధం ప్రత్యక్షంగా చూస్తూనే ఉన్నాం. ఫలాని రోగాలకు ఫలాని మందులిస్తున్నాం. దేశంలో సమృద్ధి ఉంటే జాతులు బాగుపడుతున్నాయి, లేకపోతే పురుగు ముట్టిపోతున్నాయి. అంతా నాకు తెలుసు, కాని...

అసలు విషయం మరిచాను. కిందటి మార్చిలో తలవని తలంపుగా—దైవికంగా అని కాదూ అన్నాను?—ఈ విసిరిపారేసిన బలగంలో పాతికమందిమి ఒక్కచోట కలిశాం. ఏ కార్యకారణసంబంధంవల్ల కలిశామో నాకు తెలిస్తే చెబుదును. కాని నాకు తెలీదు. కొందరికి కబుర్లు వెళ్ళినమాట నిజమే. కాని మరికొందరు అనుకోకుండానే తటస్థపడ్డారు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యమేమంటే మా సూరయ్య పెదనాన్నకూడా అక్కడికి చేరాడు. మా కుటుంబాలకు మా తాత తరవాత తాత అంతవాడు, మీదు మిక్కిలి రెండు మూడు లక్షల ఆస్తి గడించుకున్నవాడు, ఆయన వచ్చాడని చూడవచ్చినవారు లేకపోలేదు. (వచ్చినందుకు వట్టి చేతులతో తిరిగి వెళ్ళలేదులెండి.)

పెద్దలూ పిన్నలూ అంతా ఒకరాత్రి భోజనాలై డాబామీద కూర్చున్నాం. వెన్నెలకూడా ఉంది. మా పెదనాన్న చుట్టూ సుబ్బమ్మత్తయ్య, శంకరం మామయ్యా, శేషమ్మపిన్నీ, సుబ్బయ్య బాబాయీ, నరిసింహం బాబాయీ, ఇంకా ఇతర పెద్దలూ ఉన్నారు. ఇంతమందీ చేరాక కష్టసుఖాలూ, మంచిచెడ్డలూ రాకుండా ఉంటాయా? కుటుంబాల మధ్య కలహాలొచ్చాయి, కుటుంబాలు చితికిపోయాయి, హెచ్చుతగ్గులవిచక్షణలొచ్చాయి, అయినవాళ్ళకివ్వకా చేసుకోకా పెళ్ళి సంబంధాలకు ఇతరత్రా వెళ్ళారు. వారు ఇదనీ, వీరు అదనీ ఆరోపణలు బయల్దేరాయి. కొందరు కొందర్ని సమర్థించారు, మరికొందరు మరికొందర్ని వెనకేసుకొచ్చారు. కుర్రకారులో అనేకమందికి ఈ పెద్దలేం మాట్లాడుతున్నదీ తెలిసేదికూడా కాదు.

"ఒరే, ఇవన్నీ ఎందుకురా? నాకు అరవై దాటాయి. నా అనుభవం కొత్త వింటారూ?" అన్నాడు మా పెదనాన్న. అందరూ సద్దుమణిగారు. "నేను సమర్థుణ్ణా? అసమర్థుణ్ణా? ఎవరన్నా చెప్పగలరూ?"

"ఎంత సమర్థుడివి కాకపోతే రెండు చేతులా అంత డబ్బు గడించావు, బావా?" అన్నాడు మా శంకరం మామయ్య.

"అది అబద్ధం!" అన్నాడు మా పెదనాన్న. "చిత్తశుద్ధిగా చెప్పాలంటే— నేను బతికుండగా ఇంతమందిమి మళ్ళీ కలుస్తామో లేదో నాకే తెలీదు—నా ప్రయోజ

★ కర్మసిద్ధాంతులు ★

కర్తవ్యం ఏమిటో నేనే చెప్పలేను. నేను వ్యాపారం చేశాను. బాగా లాభం తీస్తానను కున్నచోట నష్టం వచ్చింది. ఉటుడియంగా అవకతవకగా చేసిన వ్యాపారంలో వచ్చే లాభం వచ్చింది. ఇంకోటి చెబుతా, నేను చచ్చిబతికినన్ని సార్లు మీ రెవరూ చచ్చిబతికుండరు. ప్రతిసారీ నాకొకటే అనిపించేది: ఎవరో ఎందుకో నన్ను చావకుండా కాపాడుతున్నారని! చెబితే అతిశయోక్తిగా తోస్తుందేమో గాని నాకిప్పుడు చావుభయం లేదు. డబ్బు పోతుందనే భయం లేదు. నా జీవితానికి నేను కర్తను కాననే నమ్మకం కుదిరిపోయింది. ఏనాడో నన్ను చావు మళ్ళీ సమీపిస్తుంది. నాకూ చావుకూ మధ్య ఎవరూ అడ్డుపడరు. దాంతో నా జీవితం చెల్లు! మీ కెవరికీ బహుశ తెలీదు. కిందటి యుద్ధమప్పుడు బర్మాలో నా డబ్బు చాలా పోయింది. నాకేమీ విచారం కలగలేదు. మీదుమిక్కిలి ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటున్న వాళ్ళను చూస్తూ, 'ఈ నాటకానికి అర్థం ఏమిటో?' అని ఆశ్చర్యపడ్డాను. గొప్ప చదరంగం ఆటనుగురించి చదరంగప్పావుకు ఎంత తెలుసో నాకూ జీవితంగురించి అంతే తెలుసు."

ఆయన ఈ మాట లంటుంటే అందరూ గంభీరంగా అయిపోయినారు. పనికిమాలిన వేదాంతం వినేటప్పుడు మనుష్యు లావిధంగా అయిపోవటం నేను చాలాసార్లు గమనించాను.

"కాక మరేమిటి? అంతా ఖర్మ. మనం దేనికీ కర్తలం కాము," అన్నది శేషమ్మ పిన్ని. అయిదు నిమిషాల క్రితం ఈవిడే తన కూతుర్ని శంకరం మామయ్య కొడుక్కి చేసుకోలేదని తెగ దెప్పింది.

ఒకళ్ళతరవాత ఒకళ్ళు మా పెదనాన్నతో ఏకీభవించి ఆయన మాటలలో ఉన్న— ఉన్నదని కనీసం వాళ్ళనుకున్న—కర్మ సిద్ధాంతాన్ని గట్టిగా బలపరచసాగారు.

మానవ యత్నానికి దమ్మిడీ విలువ ఇవ్వనందుకే మా పెదనాన్న మీద నాకు కొంచెం చిరాకుగా ఉంటే ఆయనతో ఏకీభవించే ఈ ముచ్చులమీద చెప్పరాని క్రోధం కలిగింది.

"అది కాదు, పెదనాన్నా. నీకేం కోరికలు లేవా? వాటిని తీర్చుకోవటానికి నువు ప్రయత్నం చెయ్యటం లేదూ?" అన్నాను.

"ఒరే నువు రైల్లో ప్రయాణం చేశావు గదా. రైలు తనదారిన అది పోతుంటే పెట్టెలో నీకు తోచినట్టు నువూ తిరిగి ఉంటావు. కాని రైలు నడకకు నువు కట్టుబడి లేవూ? దాని పోకడతో పోలిస్తే నీదొక పోకడా? నీయిష్టం వచ్చినచోటికి నువు పోతున్నా వనటంలో అర్థం ఉందా?" అన్నాడు పెదనాన్న.

"బాబాయి జ్యోతిషంలో నీకూ కూడా పూర్తి నమ్మకం ఉందన్నమాట" అన్నాను. "అంతా రాసి పెట్టి ఉందంటావు?"

"రాసి పెట్టి ఉండటమనేది నమ్మకపోవటం ఒక మూఢవిశ్వాసమైపోయింది ఈ కాలపువాళ్ళకు. పుట్టినజీవి చచ్చిపోతుందని రాసి పెట్టి లేదూ? ఆడవాళ్ళే పిల్లల్ని కనాలని రాసి పెట్టిలేదూ? మనుషులకు ఏ డెనిమిదేళ్ళప్పుడు పళ్ళూడిరావాలనీ, మగవాళ్ళకి యవ్వనంలో గడ్డాలూ మీసాలూ రావాలనీ రాసి పెట్టలేదూ? వాటిని నమ్మటం తప్పులేదేం?" అన్నాడు పెదనాన్న.

"అది వేరు. అదంతా శాస్త్రవిజ్ఞానం," అన్నాను.

"సుబ్బయ్య చెప్పే జ్యోతిషం శాస్త్రవిజ్ఞానం కాదని నిరూపిస్తావా? అసలు శాస్త్రవిజ్ఞానం ఏది అవునో ఏది కాదో నీకు తెలుసునా? జియోలజీ శాస్త్రం కాదన్నారు. బయోలజీశాస్త్రం కాదన్నారు."

"అవి శాస్త్రాలనిపించుకున్నాయి ఒకనాటికైనా. జ్యోతిషం అట్లా కాదే. వంద జాతకాలు చూసి బాబాయి ఎంతమందికి సరిగా చెప్పగలడు? ఎన్ని విషయాలు సరిగా చెప్పగలడు?"

"బాబాయి ఒక్కడే జ్యోతిషానికి అధిపతా? ఒక డాక్టరు వంద కేసుల్లో మూడే నయం చేసినంతమాత్రాన వైద్యం శాస్త్రం కాదంటావా? ఒక ఎలోపతీ వైద్యమే శాస్త్రమంటావా? ఎందుకంటే అరడజను మంది ఎలోపతీవాళ్ళు నయం కాదన్న కేసు చట్కా వైద్యంతో కుదరగా నేను చూశాను."

"నువు చాలా చూశావు. అందుకే నీతో వాదించడం కష్టం," అన్నాను.

"పిచ్చివాడా ఇది వాదించే విషయం కాదు. ఇంత పెద్ద సృష్టికి మనిషే నియంత అనుకున్నంత కాలమూ తప్పుదారినపడటం చాలా సులభం. మనిషిని మించిన శక్తులు జగత్తును నడిపిస్తున్నా యన్నది అనుమానం తగిలినాక నీ వైఖరి మారితీరాలి. మాట వరసకి చెట్లు మనుషుల సేవాళ్ళున్నారని పని కట్టా యనుకో!"

అనుకున్నాను. అనుకుని ఆశ్చర్యపడసాగాను. కాని పెదనాన్నతో పూర్తిగా ఏకీభవించనూ లేదు, బొత్తిగా ఏకీభవించకనూ పోలేదు.

మా సంభాషణ ఇంకెంతదూరం సాగేదో ఇంతలో మా నరసింహం బాబాయి దత్తపుత్రుడు చంద్రం వచ్చాడు. వాణ్ణి చూడగానే అందరూ అంతో ఇంతో బిగదీసుకుపోయారు. ఎందుకంటే వాడు కమ్యూనిస్టు. ఈమధ్య రెండేళ్లు అండర్ గ్రౌండ్ లో ఉండి బయటికొచ్చాడు. వాడికీ తండ్రికీ మాటలు లేవు. మా బలగానికి చాలా మచ్చలున్నాయి. దొంగతనాలు చేసి ఖైదు అయిన వాళ్ళున్నారు. దొంగవ్యాపారం చేసి జరిమానా లిచ్చుకున్న వాళ్లున్నారు. తాగుబోతులూ, వ్యభిచారులూ కూడా ఉన్నారు. కేసులలోనూ, పేకాటల్లోనూ సర్వస్వం పోగొట్టుకున్న వాళ్లున్నారు. కాని అన్ని మచ్చలనూ తలదన్నిన మచ్చ చంద్రం. మా బంధువులలో చాలామంది దృష్టిలో చంద్రం హంతకుల జాబితాలో వాడు, దేశద్రోహుల జాబితాలో వాడు, విదేశీయుల ఏజెంట్ల జాబితాలో వాడు.

పెదనాన్న చంద్రాన్ని చూసి గుర్తుపట్టినట్టు లేదు. ఇంకెవరూ వాణ్ణి పరిచయం చెయ్యరని తెలిసి నేనే పరిచయం చేశాను.

"ఓహో! వీణ్ణి నేను ఆరేళ్ళ క్రితం చూశా. బాగా పెరిగాడు," అన్నాడు పెదనాన్న.

"వాడిప్పుడు కమ్యూనిస్టు. మిట్టపల్లాలేకం చేసి, వర్గరాహిత్యం సాధించి సామ్యవాదం నిలబెట్టేటందుకు జీవితం అంకితం చేస్తున్నాడు," అన్నాను.

"మన వెంకయ్యగారు వున్నారు చూశావ్ - ఆయన బంగారంలాంటి మనిషిఅనుకో. అరవై ఏళ్ల జీవితంలో ఆయన ఈ చిన్న పాపం చేశాడని అనటానికి వీల్లేదుకదా?"

"అలాగా? - ఐతే యింకెవరినిగురించైనా మాట్లాడుదాం"

శ్రీమదాంధ్ర
మహాభారతము
ఉద్యోగపర్వము
వెల రూ. 1-0-0
ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు-1.

"అట్లాగా?" అన్నాడు పెదనాన్న.

ఆయనవంటి ఆస్తికుడు చంద్రం వంటి నాస్తికుణ్ణి గురించి అంతకంటె ఏమీ అనక పోవటం నాకే నిరాశ కలిగించింది. పెదనాన్న ఇంతకుమునుపు అంటున్న మాటలకు ఎదురు వాదించవలిసిన అసలు మనిషి చంద్రం.

"పెదనాన్న కర్మసిద్ధాంతం చెబుతున్నాడురా, చంద్రం! మనచేతిలో ఏమీ లేదుట. మనమంతా భగవంతుడి చేతి కీలుబొమ్మలంట; అన్నాను.

చంద్రం వెటకారంగా నవ్వాడు.

"ఎంత మంది నెత్తిన చెయ్యిపెట్టి అంత డబ్బు సంపాదించాడో! తన చేతిలో ఏమీ లేదనక, తానే ఆ అన్యాయమంతా చేశానని ఒప్పుకుంటాడా?" అన్నాడు చంద్రం.

దానికూడా పెదనాన్న ఏమీ మాట్లాడలేదు. మరో అయిదునిమిషాలు కూర్చుని చంద్రం వెళ్ళిపోయినాడు. ఆ అయిదునిమిషాలూ కూడా ఎవరిలోనూ ఏమీ చైతన్యంలేదు. ఎవరిమటుకు వాళ్లు స్తంభించిపోయారు. ఆఖరుకు పెదనాన్న కూడా స్తంభించినట్టే కనబడ్డాడు.

కాని చంద్రం వెళ్ళిపోగానే తిరిగి అందరిలోనూ చైతన్యం వచ్చింది. కొద్ది మందిలో కాస్త మోతాదుకు మించికూడా వచ్చింది.

"దొరక్క దొరక్క నరిసింహానికి వీడు దొరికాడు చూడు!"

"ఈ కమ్యూనిస్టులంతా ఒకటే మచ్చు. పెద్దా, పిన్నా, దేవుడూ, దైవం, మంచీ, చెడ్డా విచక్షణే లేదు. చెదపురుగల్లే చేరిన చోటల్లా నిర్మూలనం సాగించి వదిలిపెడతారు. వీళ్ళ బతుకు చెడా!" అన్నాడు శంకరం మామయ్య.

అయిదు నిమిషాల్లోపల అందరూ తలా ఒకటీ అన్నారు. పెదనాన్న వాళ్లకేసి అదో మాదిరిగా చూడసాగాడు. ఆయన ఏమీ అనకపోవటం చూసి నేను ఆయనను కదిల్చాను.

"ఏం, పెదనాన్నా? నువు కమ్యూనిస్టులను తిట్టేవాళ్లతో ఏకీభవించవా ఏమిటి?" అన్నాను.

"ఎందుకు వాళ్లను తిట్టటం?" అన్నాడు పెదనాన్న.

అందరూ ఆయనకేసి వింతగా చూశారు.

"ఈజీవితనాటకంలో భగవంతుడు వాళ్ల చేత చాలా పెద్దపాత్ర ధరింపజేస్తున్నట్టు నాకు కనిపిస్తోంది. చరిత్రలో వాళ్లు నిర్వహించే పాత్ర చూస్తున్నాను. భగవంతుడు వాళ్లకి కలిగించే ప్రేరణలు చూస్తున్నాను. వాళ్లకి విరుద్ధంగా సంఘటితపడే బలవత్తర శక్తులను చూస్తున్నాను. ఇందాక నువ్వు మన కోరికలనుగురించీ అవి తీర్చుకునేటందుకు మనం చేసే యత్నాలుగురించీ మాట్లాడావే! ఈ కమ్యూనిస్టుల కోరికలూ, వాటిని తీర్చుకునేటందుకు వారు చేసే యత్నాలూ చూస్తే నా బుద్ధి ఒక్కొక్కసారి దిమ్మరపోతుంది. కమ్యూనిస్టులను గురించి హేయంగా భావించటానికి నాకేమీ కారణం కనిపించలేదు" అన్నాడు పెదనాన్న.

అక్కడ ఆ క్షణాన ఉన్నవారిలో ఒక్కరైనా ఆయనను సమర్థించటానికి ముందుకు రాలేదు.

"అయ్యో, పెదనాన్నా. ఇక్కడ కర్మసిద్ధాంతం మాట్లాడేవాళ్లు చాలా మంది ఉన్నారు గాని, నిజమైన కర్మసిద్ధాంతివి నువ్వొక్కడివే కనిపిస్తున్నావు!" అనేశాను. ★

తా దూర వీలులేదు మెడ కొక డోలు!